

การรับฝากเงินของธนาคารพาณิชย์

การให้บริการ เป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ ในอดีตที่ผ่านมามีการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จัดได้ว่าเป็นประเภท Wholesale Banking กล่าวคือจะให้บริการเฉพาะธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม และลูกค้ารายใหญ่ ๆ เพียงสองสามรายเท่านั้น ในปัจจุบันสถานการณ์เหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากชนชั้นกลางทวีจำนวนมากขึ้น การแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ มีเพิ่มขึ้น ธนาคารแต่ละแห่งมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในระบบการธนาคาร ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ทั้งในระบบการธนาคารของประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทย ต่างพยายามที่จะขยายบริการออกไปให้กว้างขวางเพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและดึงดูดให้มีลูกค้าเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ที่มีสาขามากจะพยายามจัดหาบริการต่าง ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าทุกประเภททุกชั้นและทุกวัย หรือจัดได้ว่าเป็นประเภท Retail Banking บริการบางประเภททำรายได้สูงให้กับธนาคารในขณะที่บริการอีกหลาย ๆ ประเภทให้ผลตอบแทนเพียงเล็กน้อยหรือไม่ให้ผลตอบแทนเลย แต่ธนาคารจำเป็นต้องจัดให้มีขึ้นเนื่องจากประเพณีนิยมที่ได้ปฏิบัติกันมานานในระบบการธนาคารของประเทศนั้น ๆ

ในบทนี้จะกล่าวถึงบริการเกี่ยวกับการรับฝากเงินของธนาคารพาณิชย์ซึ่งถือเป็นบริการหลักที่ธนาคารพาณิชย์ในทุก ๆ ประเทศได้จัดให้มีขึ้นสำหรับลูกค้าทุกประเภทของธนาคาร อาทิเช่น บุคคลธรรมดา นักธุรกิจ ร้านค้า ห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด รัฐวิสาหกิจ องค์การรัฐบาล และหน่วยงานอื่น ๆ แหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญที่สุดของธนาคารคือ เงินฝาก (Deposits) ซึ่งก็เป็นรายการหนี้สินรายใหญ่ที่สุดของหนี้สินทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์เช่นกัน

การเปรียบเทียบบริการทางด้านกรรับฝากเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะพิจารณาโดยการแบ่ง

ประเภทเงินฝากออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภทคือ เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (Demand Deposits) เงินฝากออมทรัพย์ (Savings Deposits) และเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ (Time Deposits)

เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม

ก. คำจำกัดความของเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม

ในระบบการธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความของเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามไว้ในลักษณะเดียวกันว่า หมายถึงเงินฝากที่ธนาคารมีพันธะจะต้องจ่ายคืนให้แก่ลูกค้าเมื่อเรียกร้องหรือตามคำสั่งโดยการใช้เช็คในการถอนเงิน ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเรียกเงินฝากประเภทนี้ว่าเงินฝากกระแสรายวันหรือบัญชีเดินสะพัด ในประเทศอังกฤษเรียกว่า Current Account และในประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกว่า Checking Account ซึ่งหมายถึงเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามทั้งสิ้น

ข. การจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม

กฎหมายรัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาห้ามธนาคารพาณิชย์ในประเทศจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากกระแสรายวันแก่ลูกค้า ในประเทศไทยนั้นแต่เดิมธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากประเภทนี้ได้ในอัตราร้อยละ 0.01 ต่อปี ซึ่งปรากฏว่าธนาคารได้ถือเป็นประเพณีปฏิบัติกันมาที่จะไม่จ่ายดอกเบี้ยให้ลูกค้า ดังนั้นเมื่อมีการแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2522 ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงประกาศห้ามธนาคารพาณิชย์จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากกระแสรายวัน เป็นต้นมา ส่วนในประเทศอังกฤษธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษไม่จ่ายดอกเบี้ยสำหรับเงินฝากประเภทนี้เช่นกัน ดังนั้นในทางปฏิบัติธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปจะไม่จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม แต่ในขณะนี้ก็มีเสียงเรียกร้องมากขึ้นที่จะให้ธนาคารจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากกระแสรายวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้เหตุผลว่าธนาคารได้รับผลประโยชน์มาก

เกินไปจากเงินฝากประเภทนี้ บางธนาคารในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เริ่มมีข้อตกลงกับลูกค้าที่จะจ่ายดอกเบี้ยให้ ถ้ายอดเงินฝากนั้นสูงเกินกว่าจำนวนเงินที่ตกลงกันไว้ โดยธนาคารจะโอนยอดเงินส่วนที่เกินนี้ไปหาผลประโยชน์

ค. การกำหนดวงเงินขั้นต่ำสุดในการเปิดบัญชี

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้กำหนดวงเงินขั้นต่ำสุดสำหรับลูกค้าในการเปิดบัญชีกระแสรายวันไว้ ดังนั้นผู้ฝากเงินจะเปิดบัญชีด้วยเงินจำนวนเท่าใดย่อมกระทำได้ซึ่งแตกต่างจากการปฏิบัติในประเทศไทย กล่าวคือ ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะกำหนดให้ผู้ฝากเงินเปิดบัญชีประเภทนี้ด้วยจำนวนเงินไม่ต่ำกว่าที่ธนาคารได้กำหนดไว้ โดยปกติประมาณ 5,000 ถึง 10,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารต้องการให้ได้ลูกค้าที่มีฐานะการเงินดีพอสมควรที่จะไม่ใช่บัญชีเงินฝากกระแสรายวันไปในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารหรือมีการทุจริตเกิดขึ้น

ง. การใช้เช็คในการถอนเงิน

ธนาคารพาณิชย์รับฝากเงินประเภทกระแสรายวันหรือบัญชีเดินสะพัดแก่ลูกค้าที่มีความจำเป็นในการรับและจ่ายเงิน เป็นจำนวนบ่อยครั้งและสม่ำเสมอ ลูกค้านิยมฝากเงินประเภทนี้เนื่องจากได้รับความสะดวกสบายจากธนาคารในการรับฝากเงิน การโอนเงิน และจ่ายเงินโดยใช้เช็ค นอกจากนี้ลูกค้าอาจได้รับบริการอื่น ๆ เพิ่มเติมจากธนาคารโดยไม่ต้องเสียค่าบริการเพิ่มหรือเสียเพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น

การใช้เช็คในการจ่ายและถอนเงิน เป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของเงินฝากกระแสรายวัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวเงินของประเทศไทย The Cheques Act ของประเทศอังกฤษ และ Uniform Commercial Code ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงความหมายของเช็คในลักษณะเดียวกันว่า หมายถึงตราสารอันเป็นคำสั่งที่แน่นอนและปราศจากเงื่อนไขจากผู้สั่งจ่าย สั่งให้ธนาคารจ่ายเงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลอีกคนหนึ่งหรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน การจ่ายเงินนั้นธนาคารจะต้องจ่ายเมื่อถูกทวงถามหรือเรียกร้อง และจะมีกำหนดระยะเวลา

จ่ายเงินไม่ได้ ดังนั้นเช็คจึงเป็นคำสั่งที่เป็นลายลักษณ์อักษรของผู้เป็นเจ้าของบัญชีที่มีต่อธนาคารให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งจากบัญชีของผู้ฝากเงิน เช็คจะถูกสั่งจ่ายให้กับบุคคลใดและเป็นจำนวนเท่าใดโดยอัตโนมัติ ครอบคลุมเท่าที่จำนวนเงินที่สั่งจ่ายไม่เกินจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีหรือจำนวนเงินที่ได้ตกลงไว้กับธนาคารในเรื่องของการเบิกเกินบัญชี (Overdraft) เช็คจะถูกนำมาขึ้นแสดงต่อธนาคารที่ต้องจ่ายเงินตามเช็คโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ได้รับเช็คมาซึ่งบุคคลนั้นอาจเป็นลูกค้าของธนาคารหรือไม่ใช่ลูกค้าของธนาคารก็ย่อมได้และผู้ฝากเงินสามารถถอนเงินออกจากบัญชีของตนเองได้โดยเพียงแค่เขียนเช็คสั่งจ่ายให้ตนเองและนำไปขึ้นแสดงต่อพนักงานของธนาคารที่มีบัญชีเงินฝากของตนเองอยู่

ประโยชน์ของการใช้เช็คในการถอนเงิน

1. การใช้เช็คสั่งจ่ายเงินให้ความสะดวกแก่ผู้ฝากเงินในการจ่ายเงิน เนื่องจากเป็นวิธีการที่ง่ายและรวดเร็ว ผู้ฝากเงินสามารถชำระหนี้ด้วยเช็คให้เจ้าหนี้ได้ทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาเบิกเงินจากธนาคาร นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการส่งเงินไปให้ผู้รับในสถานที่ไกล ๆ ผู้ฝากเงินสามารถส่งเช็คไปได้โดยทางไปรษณีย์
2. ความปลอดภัยมีมากเนื่องจากเก็บเงินไว้กับธนาคาร ธนาคารย่อมมีสถานที่เก็บเงินที่มั่นคงแข็งแรง การเก็บเงินไว้ที่บ้านหรือพกติดตัวคราวละมาก ๆ เป็นการเสี่ยงต่อการสูญหายหรือการโจรกรรม
3. ผู้ฝากเงินจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเมื่อเช็คสูญหายหรือถูกขโมย ธนาคารจะเป็นผู้รับผิดชอบในการชดเชยเงินคืนให้ผู้ฝากเงินในกรณีที่ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คปลอมหรือเช็คที่มีคำสั่งจากผู้จ่ายเงินให้ระงับการจ่ายเงิน
4. เช็คที่ธนาคารจ่ายเงินแล้วจะถือเป็นหลักฐานในการชำระเงินได้
5. สามารถใช้เช็คสั่งจ่ายเงินตามจำนวนที่แน่นอนได้โดยไม่ทำให้เกิดความยุ่งยากในเรื่องเงินทอน

ข้อแตกต่างในเรื่องเกี่ยวกับการใช้เช็คในการจ่ายและถอนเงินในประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา มีข้อที่น่าสนใจดังนี้คือ

1. ลักษณะของเช็คที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเช็คสั่งจ่ายตามคำสั่ง (Order Cheque) ต่างจากลักษณะเช็คในประเทศไทย ซึ่งเป็นเช็คผู้ถือ (Bearer Cheque) การใช้เช็คสั่งจ่ายตามคำสั่งมีความปลอดภัยมากกว่าเช็คผู้ถือ เพราะผู้ที่มีชื่อเป็นผู้รับเงินตามที่ปรากฏในค่าน้ำหน้าของเช็คสั่งจ่ายตามคำสั่งเท่านั้นคือผู้ทรงเช็คที่ถูกต้องตามกฎหมาย ธนาคารสามารถพิสูจน์ความถูกต้องของผู้ทรงเช็คได้ง่ายโดยการตรวจสอบบัตรประจำตัว (Identification Card) ชนิดใดชนิดหนึ่ง สำหรับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนั้นประสบปัญหาในเรื่องการขอคุ้บัตรประจำตัว กล่าวคือ ผู้เบิกเงินไม่มีบัตรประจำตัวเนื่องจากบัตรหายหรือไม่ได้นำมา ทำให้การพิสูจน์ความถูกต้องของการเป็นผู้ทรงเช็คที่แท้จริงทำได้ยาก ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจึงนิยมใช้เช็คผู้ถือ (Bearer Cheque) มากกว่าเช็คสั่งจ่ายตามคำสั่ง (Order Cheque) ทั้งนี้เพราะธนาคารจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ถือเช็คมาขอรับเงินโดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์หลักฐานความถูกต้องในการเป็นผู้ทรงเช็คมากนัก ถึงแม้ว่าจะทำให้เกิดการเสี่ยงในกรณีที่ผู้ขอรับเงินได้เช็คมาโดยไม่สุจริต แต่ธนาคารจะไม่ต้องรับผิดชอบพิสูจน์ได้ว่าเป็นการจ่ายเงินโดยสุจริตและถูกต้อง

ในประเทศอังกฤษเช็คสั่งจ่ายตามคำสั่งที่ใช้กันทั่วไปจะเป็นเช็คขีดคร่อม (Crossed Cheque) ซึ่งมีวิธีปฏิบัติกำหนดไว้ใน The Cheque Act โดยที่ค่าน้ำหน้าของเช็คขีดคร่อมจะมีเส้นขนานขีดขวางไว้กับมีหรือไม่มีคำว่า และบริษัท (& Co) อยู่ในระหว่างเส้นสองเส้นนั้น ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาไม่นิยมใช้เช็คขีดคร่อมเนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดวิธีปฏิบัติในเรื่องนี้ไว้ ดังเช่นประเทศอังกฤษ การใช้เช็คขีดคร่อมมีผลดีในด้านความปลอดภัยซึ่งมีมากกว่าเช็คที่ไม่ได้ขีดคร่อม เพราะเช็คขีดคร่อมธนาคารจะจ่ายเงินสดให้แก่บุคคลใดไม่ได้เป็นอันขาด แต่จะนำเข้าบัญชีของผู้ฝากเงินที่มีชื่อระบุบนค่าน้ำหน้าของเช็ค นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศอังกฤษจะมีบัญชีเงินฝากประเภทกระแสรายวันไว้กับธนาคาร การใช้เช็คขีดคร่อมจึงไม่เป็นการยากลำบากแต่ประการใด

และในกรณีที่ผู้ทรงเช็คต้องการเงินสดก็เพียงแค่เขียนคำว่า "จ่ายเงินสด" (pay cash) พร้อมกับลงลายมือชื่อบนเส้นขนานด้านหน้าของเช็ค สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาถึงแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมีบัญชีเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามกับธนาคารแต่เช็คสั่งจ่ายตามคำสั่ง (Order Cheque) ที่ใช้ไม่นิยมชื่กร่อม เช็คที่ไม่ได้ชื่กร่อมจะมีความยืดหยุ่นมากกว่า เช็คชื่กร่อมเพราะผู้ทรงเช็คสามารถเบิกเงินสดได้ทั้งผู้ที่มีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันและไม่มีบัญชี ข้อเสียของการใช้เช็คที่ไม่ได้ชื่กร่อมคือถ้าเช็คตกไปอยู่ในมือของบุคคลที่ไม่สุจริต อาจมีการปลอมแปลงเป็นผู้รับเงินไปขอขึ้นเงินจากธนาคารได้ อย่างไรก็ตามถ้าผู้ทรงเช็คที่ถูกต้องตามกฎหมายมีความประสงค์จะให้นำเงินเข้าบัญชีเท่านั้นจะทำได้โดยการสลักหลังว่า "สำหรับเข้าบัญชีเท่านั้น" (For deposit only) ลงในเช็คไม่ว่าจะด้วยการเขียนพิมพ์ ประทับตรายาง หรือด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดในการก่อให้เกิดคำดังกล่าวข้างต้นซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสลักหลังนี้ไว้ด้วย

สำหรับประเทศไทยความปลอดภัยในการใช้เช็คมีน้อยกว่าในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา เช็คที่ใช้กันอยู่ทั่วไปนอกจากจะเป็นเช็คผู้ถือ (Bearer Check) แล้วยังเป็นเช็คที่ไม่ได้ชื่กร่อมด้วย เหตุผลที่สำคัญคือประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันกับธนาคาร ดังนั้นถ้าใช้เช็คชื่กร่อมจะก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ผู้รับซึ่งจะต้องเอาเช็คนั้นไปแลกกับผู้ที่มีบัญชีเงินฝากอยู่กับธนาคารใดธนาคารหนึ่งเพื่อได้เงินสด อย่างไรก็ตามก็เนื่องมาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เงินได้กำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการชื่กร่อมและสลักหลังไว้ ดังนั้นเช็คที่ใช้ทั่วไปในประเทศไทย อาจทำให้อยู่ในลักษณะเดียวกันกับเช็คที่ใช้ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาได้ โดยการชื่กร่อมคำว่าหรือผู้ถือออกเช็คนั้นจะกลายเป็นเช็คสั่งจ่ายตามคำสั่ง และขีดเส้นขนานไว้บนด้านหน้าของเช็คซึ่งจะทำให้เช็คนั้นเป็นเช็คชื่กร่อมได้เช่นกัน

2. การใช้เช็คในประเทศไทย ผู้ใช้เช็คจะต้องจ่ายค่าอากรแสตมป์ (Stamp Duty) ต่อเช็ค 1 ฌับ ตามจำนวนเงินที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งในปัจจุบันกำหนดไว้ ฌับละ 1 บาท ต่างจากการใช้เช็คในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งไม่มีการ

คิดค่าอากรแสตมป์แต่อย่างใด การกำหนดให้ผู้ฝากเงินเสียค่าอากรแสตมป์แม้ว่าจะเป็น การช่วยเพิ่มรายได้ให้กับรัฐบาล แต่ผลเสียจะมีมากกว่า เพราะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมี ความนิยมใช้เช็คน้อยลง

3. ตามกฎหมายธนาคารจะไม่จ่ายเงินหรือนำเช็คเข้าบัญชีให้ถ้าเช็ค นั้นเป็นเช็คลงวันที่ล่วงหน้า (Post dated Check) การปฏิบัติอย่างเข้มงวดของธนา- คารในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาทำให้ไม่มีการใช้เช็คลงวันที่ล่วงหน้าใน ระบบการใช้เช็คของประเทศทั้งสอง ซึ่งต่างจากการปฏิบัติในระบบการใช้เช็คในประเทศ ไทยซึ่งมีการใช้เช็คลงวันที่ล่วงหน้ากันมากแม้ว่ากฎหมายจะได้ห้ามการจ่ายเงินไว้ เนื่อง จากเหตุผลดังต่อไปนี้

ก. เช็คลงวันที่ล่วงหน้าเป็นเครื่องมือทางการเงินอย่างหนึ่งที่ใช้ ชำระหนี้ในการค้าขายในประเทศไทยได้แทนตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange) ซึ่งมีใช้ อยู่ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ตั๋วแลกเงินดังกล่าวสามารถจะนำไปขาย ลด (Discount) ได้ในตลาดรอง (Secondary Market) เมื่อผู้ทรงตั๋วต้องการใช้เงิน ก่อตัวครบกำหนด แต่ในประเทศไทยยังไม่มีตลาดรองในการรับซื้อลดตั๋วเงินดังเช่นใน ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา จึงจำเป็นต้องใช้เช็คลงวันที่ล่วงหน้าแทนซึ่งจะ นำไปขายลดให้กับธนาคารได้

ข. ในการค้าขายที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ไม่มีความคุ้นเคยกัน เจ้าหนี้ จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ออกเช็คลงวันที่ล่วงหน้าให้ เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้แต่ลูกหนี้ไม่มีเงิน ในบัญชี เจ้าหนี้สามารถฟ้องร้องได้ในลักษณะเป็นความอาญา ถ้าเช็คนั้นเกินกว่า 5,000 บาทขึ้นไป ซึ่งจะมีโทษร้ายแรงกว่าในกรณีที่ลูกหนี้สัญญาว่าจะจ่ายเงินให้โดยไม่ได้ออกเช็ค ลงวันที่ล่วงหน้าซึ่งจะเป็นการฟ้องร้องทางแพ่ง

4. การคืนเช็คที่หักบัญชีแล้ว ธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและ ประเทศสหรัฐอเมริกาจะส่งเช็คที่หักบัญชีแล้วทั้งหมดคืนลูกค้าผู้เป็นเจ้าของเช็คทุกสิ้นงวดการ ค่าเนินงานพร้อมกับรายงาน (Statement) ดังนั้นลูกค้าสามารถตรวจสอบความถูกต้อง

ของจำนวนเงินที่ถูกหักบัญชีในรายงานได้ว่าตรงกับจำนวนเงินในเช็คที่จ่ายออกไปหรือไม่
 เช็คทุกใบที่ธนาคารจ่ายเงินธนาคารได้ทำการถ่ายรูปไว้ในไมโครฟิล์ม (microfilm)
 เพื่อใช้เป็นหลักฐานในกรณีที่เกิดปัญหา ดังนั้นธนาคารจึงไม่จำเป็นต้องเก็บตัวเช็คไว้กับ
 ธนาคารซึ่งต่างจากการปฏิบัติของธนาคารในประเทศไทย การใช้ไมโครฟิล์มมีค่าใช้จ่าย
 สูง นอกจากนี้ตามระเบียบศาลจะไม่ยอมรับรูปถ่ายจากไมโครฟิล์มเป็นหลักฐานในการฟ้อง
 ร้องในกรณีที่เกิดปัญหา นอกจากนี้จะได้รับความยินยอมจากคู่กรณี ดังนั้นธนาคารพาณิชย์
 ในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเก็บตัวเช็คไว้ที่ธนาคารโดยไม่ได้นำส่งคืนให้ลูกค้า ซึ่งก่อให้เกิด
 เกิดความไม่สะดวกทั้งในค่านธนาคารและลูกค้า กล่าวคือ ธนาคารประสบปัญหาในเรื่อง
 ต้นทุนในการจัดเก็บเช็คที่หักบัญชีแล้ว เหล่านี้ซึ่งทวีจำนวนมากขึ้นทุก ๆ ปี ส่วนลูกค้านั้นจะ
 ไม่มีหลักฐานในการตรวจสอบรายการหักบัญชีเนื่องจากได้รับเฉพาะรายงานจากธนาคารเท่า
 นั้น

ระบบการธนาคารในประเทศไทย การใช้เช็คเป็นสื่อกลางในการจ่ายเงิน
 ได้รับความนิยมจากบุคคลกลุ่มน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ บุคคลผู้ใช้เช็ค
 ในการจ่ายเงินหรือมีบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจมากกว่าบุคคลธรรมดา
 ซึ่งต่างจากระบบการใช้เช็คในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาที่ปรากฏว่า 99%
 ของประชากรในประเทศทั้งสองมีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันกับธนาคารและใช้เช็คเสมือน
 หนึ่งเป็นเงินตราที่ใช้กันอยู่ทั่วไป การที่ระบบการใช้เช็คจ่ายเงินไม่เป็นที่แพร่หลายในประ-
 เทศไทยหรือการที่บุคคลไม่นิยมเปิดบัญชีเงินฝากประเภทกระแสรายวันกับธนาคารนั้น เกิดจาก
 ปัญหาดังต่อไปนี้

1. รายได้ต่ำ รายได้ต่อบุคคลของประชากรในประเทศไทยอยู่ใน
 ระดับต่ำ ไม่สามารถเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันได้เนื่องจากมีรายได้น้อยไม่ถึงระดับ
 วงเงินขั้นต่ำสุดที่ธนาคารแต่ละแห่งได้กำหนดไว้ ในการเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน
2. ขาดความรู้ในเรื่องเช็ค บุคคลโดยทั่วไปไม่มีความรู้ในเรื่องการ
 ใช้เช็คทำให้ไม่กล้าใช้เช็คเนื่องจากกลัวความผิดพลาดที่จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ตน หรือ

ใช้เช็คในวิธีการที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดความผิดพลาดเสียหายซึ่งเป็นผลให้ผู้ใช้เกิดความไม่สะดวกที่จะใช้เช็ค การขาดความรู้ในเรื่องเช็คจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบการใช้เช็คในประเทศไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร

(ตารางที่ 10 แสดงสถิติการใช้เช็คตามสำนักหักบัญชีและสถิติเช็คคืนในปี 2519 2520 และ 2521)

3. ขาดความเชื่อถือ ธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะร้านค้าขาดความเชื่อถือในการรับเช็ค ทั้งนี้เพราะมีประสบการณ์ที่ไม่ดีในการรับเช็คจากลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเช็คที่ไม่มีเงินในบัญชีของผู้ส่งจ่าย ทำให้ร้านค้าเหล่านั้นไม่ยอมรับเช็คเป็นการชำระเงินอีกต่อไป

4. การปลอมแปลงมีมาก การปลอมเช็คส่งจ่ายเป็นอุปสรรคในการขยายตัวของระบบการใช้เช็ค ธนาคารไม่สามารถหามาตรการที่ดีพอในการป้องกันการปลอมเช็คได้ทำให้บุคคลเกิดความหวาดกลัวในความสูญเสียเงินในบัญชีจึงไม่นิยมฝากเงินประเภทกระแสรายวัน

จ. ค่าบริการที่เรียกเก็บจากผู้ฝากเงินกระแสรายวัน

ค่าบริการ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ธนาคารเรียกเก็บจากลูกค้าเป็นการแลกเปลี่ยนกับบริการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากกระแสรายวันที่ได้รับจากธนาคาร เนื่องจากการดำเนินงานของธนาคารในการให้บริการนั้นย่อมมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นมากมาย อาทิเช่น ค่าแรงและเงินเดือนพนักงาน ค่าใช้จ่ายสำนักงาน ค่าใช้จ่ายในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ อีก ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับในขณะที่ลูกค้าใช้บริการจากธนาคารมากขึ้น ดังนั้นธนาคารจึงเห็นสมควรให้ลูกค้ามีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระค่าค่าใช้จ่ายเหล่านี้เป็นค่าตอบแทนจากบริการที่ได้รับจากธนาคารบ้างดังเช่นธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีการคิดค่าบริการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากกระแสรายวันจากลูกค้า

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการให้บริการแก่ผู้ฝากเงินประเภทกระแสรายวันซึ่งธนาคารในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดขึ้น ได้แก่

ตารางที่ 10
แสดงสถิติการใช้ที่ดินส่วนบุคคลและสถิติที่ดินในปี 2519

เดือน	จำนวนที่ดิน		จำนวนไร่เศษ		คิดเป็นร้อยละ	
	ฉบับ	จำนวนเงิน	ฉบับ	จำนวนเงิน	ยอดฉบับ	ยอดเงิน
มกราคม	33,482	839,057,020	1,677,379	67,133,050,390.99	2.00	1.25
กุมภาพันธ์	31,204	729,863,783	1,379,003	56,510,307,966.97	2.26	1.29
มีนาคม	39,022	988,956,201	1,802,072	71,724,060,681.92	2.17	1.38
เมษายน	37,491	929,480,364	1,584,172	61,518,980,609.23	2.37	1.51
พฤษภาคม	38,354	1,019,925,485	1,592,794	60,984,067,204.59	2.41	1.67
มิถุนายน	35,946	958,972,132	1,660,945	66,568,432,666.92	2.16	1.44
กรกฎาคม	37,047	1,001,659,972	1,617,355	65,822,774,863.64	2.29	1.52
สิงหาคม	38,268	1,114,067,215	1,698,367	68,210,639,807.43	2.25	1.63
กันยายน	34,854	968,982,489	1,688,408	68,910,968,187.99	2.06	1.41
ตุลาคม	34,469	919,881,756	1,566,923	64,221,363,388.96	2.20	1.43
พฤศจิกายน	37,653	1,072,086,967	1,817,078	70,592,570,487.24	2.07	1.52
ธันวาคม	36,270	1,065,368,373	1,745,417	72,248,917,988.18	2.08	1.47
	434,060	11,608,301,757	19,829,913	794,446,134,244.06	2.19	1.47

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 (ต่อ)

แสดงสถิติการใช้เช็คตามสำนักหักบัญชีและสถิติเช็คคืนในปี 2520

เดือน	จำนวนเช็คคืน		จำนวนเช็ครับเข้า		คิดเป็นร้อยละ	
	ฉบับ	จำนวนเงิน	ฉบับ	จำนวนเงิน	ยอดฉบับ	ยอดเงิน
มกราคม	37,139	1,134,902,031	1,809,837	73,555,778,635.61	2.05	1.54
กุมภาพันธ์	27,717	781,720,704	1,459,230	59,907,374,094.82	1.90	1.30
มีนาคม	37,603	1,087,642,793	1,851,232	75,872,590,919.25	2.03	1.43
เมษายน	32,613	923,060,459	1,589,156	65,523,499,696.35	2.05	1.41
พฤษภาคม	35,629	1,059,895,591	1,803,364	71,893,557,963.50	1.98	1.47
มิถุนายน	30,004	899,832,351	1,702,653	73,632,138,353.24	1.76	1.22
กรกฎาคม	28,692	867,072,915	1,695,070	72,612,595,011.43	1.69	1.19
สิงหาคม	30,852	949,736,349	1,895,354	79,851,405,286.40	1.63	1.19
กันยายน	27,564	864,319,736	1,826,012	80,976,357,699.41	1.51	1.07
ตุลาคม	28,704	837,281,489	1,804,257	77,367,332,112.30	1.59	1.08
พฤศจิกายน	30,419	984,149,799	1,934,565	89,062,179,415.88	1.57	1.11
ธันวาคม	29,400	917,042,175	1,901,562	92,253,449,425.73	1.55	0.99
	376,336	11,305,846,392	21,272,292	912,508,258,613.92	1.77	1.24

ตารางที่ 10 (ต่อ)

แสดงสถิติการใช้จ่ายผ่านสำนักหักบัญชีและสถิติเช็คคืนในปี 2521

เดือน	จำนวนเช็คคืน		จำนวนเช็ครับเข้า		คิดเป็นร้อยละ	
	ฉบับ	จำนวนเงิน	ฉบับ	จำนวนเงิน	ยอดฉบับ	ยอดเงิน
มกราคม	29,212	898,158,666	2,004,491	96,837,375,028.75	1.46	0.93
กุมภาพันธ์	25,780	775,642,103	1,700,858	84,105,379,755.07	1.52	0.92
มีนาคม	30,001	970,799,980	2,088,656	104,910,024,965.83	1.47	0.93
เมษายน	26,567	838,281,591	1,761,888	83,973,328,129.06	1.51	1.00
พฤษภาคม	32,461	1,070,539,623	2,076,326	99,102,058,225.88	1.56	1.08
มิถุนายน	29,056	977,809,672	1,961,402	99,027,817,171.16	1.48	0.99
กรกฎาคม	28,301	973,528,997	1,960,007	96,124,287,443.93	1.44	1.01
สิงหาคม	32,428	1,105,492,212	2,143,441	114,915,939,655.23	1.51	0.96
กันยายน	30,394	1,026,110,429	1,946,464	106,457,874,612.18	1.56	0.96
ตุลาคม	34,468	1,204,640,067	2,187,416	127,205,507,934.38	1.61	0.95
พฤศจิกายน	34,553	1,233,727,524	2,192,869	136,977,666,407.71	1.58	0.90
ธันวาคม	34,470	1,288,061,091	2,028,605	121,647,489,984.71	1.70	1.06
	367,691	12,362,791,955	24,052,423	1,271,284,749,313.89	1.53	0.98

แหล่งที่มา : ธนาคารไทยทุน จำกัด

(1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Activity Cost) หมายถึง รายจ่ายที่เกิดขึ้นสมำเสมอจากการให้บริการต่อไปนี้

- ก) การหักบัญชี (Checks paid against account)
- ข) การฝากเช็คเข้าบัญชี (Checks deposited)
- ค) การรักษาสัญชี (Account maintenance)
- ง) การเรียกเก็บเงิน (Collections)

(2) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Service Charges)

- ก) คำสั่งระงับการจ่ายเงิน (Stop payment orders)
- ข) เช็คคืน (Deposit checks returned)
- ค) บัญชีที่ไม่มีการเคลื่อนไหว (Dormant Account Charge)
- ง) รายการเบิกเงินเกินบัญชี (Overdrafts) เฉพาะในประเทศ

สหรัฐอเมริกา

จ) เช็คคืน (Returned Items)

ฉ) สำเนารายงาน (Statement)

รายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นรายการทางด้านเคบิตหรือเครดิตจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทั้งสิ้น ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่ผู้ฝากเงินควรจะจ่ายค่าตอบแทนอย่างยุติธรรมให้ธนาคารเป็นการแลกเปลี่ยนกับบริการที่ได้รับ ฉะนั้นธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้คิดค่าบริการจากลูกค้าของธนาคารที่ใช้บริการจากการฝากเงินประเภทกระแสรายวัน การคิดค่าบริการของประเทศทั้งสองกล่าวได้ว่าใช้หลักเกณฑ์อันเดียวกัน

ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคิดค่าบริการ

1. จำนวนรายการที่เกิดขึ้นในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันซึ่งเป็นผลให้เกิดค่าใช้จ่ายประเภทค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Activity Cost)
2. งานพิเศษอื่น ๆ ที่ธนาคารบริการแก่ลูกค้า ซึ่งเป็นผลให้เกิดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Service Charges)

3. ยอดकुศลเครดิตโดยเฉลีย (Average Cleared Credit Balance)

หลักการวิเคราะห์ค่าบริการที่เรียกเก็บจากลูกค้า

1. นับจำนวนรายการที่เกี่ยวข้องกับบัญชีเงินฝากกระแสรายวันที่เกิดขึ้นทั้งหมด ทั้งทางค่านเคบิตและเครดิตและเก็บบันทึกไว้

2. เก็บตัวเลขยอดकुศลในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันเพื่อหายอดकुศลเครดิตโดยเฉลีย (Average Cleared Credit Balance) ในงวดที่จะคิดค่าบริการ

3. กำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับรายการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน (Current or Checking Account) แต่ละรายการ และคำนวณค่าใช้จ่ายของรายการทั้งหมดที่เกิดขึ้น (Activity Cost)

4. กำหนดอัตราส่วนลด (Interest allowed) ให้กับยอดकुศลเครดิตโดยเฉลีย เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

5. ทดผลต่างระหว่างค่าใช้จ่ายของรายการทั้งหมดกับส่วนลดที่ได้รับจากการมียอดकुศลเครดิตโดยเฉลีย ในกรณีที่ค่าใช้จ่ายมากกว่าส่วนลดคือค่าบริการที่ธนาคารจะเรียกเก็บจากลูกค้า ถ้ายอดकुศลเครดิตโดยเฉลียอยู่ในระดับที่สูงพอสมควรจนทำให้ผลต่างเป็นศูนย์หรือส่วนลดเป็นจำนวนมากกว่าค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด ธนาคารจะไม่คิดค่าบริการจากลูกค้า

ตัวอย่างการวิเคราะห์ค่าบริการที่เรียกเก็บจากลูกค้า

- รายการทางค่านเคบิตทั้งหมด 20 รายการ ส่วนรายการทางค่านเครดิตจะไม่เสียค่าใช้จ่าย

- ยอดकुศลเครดิตโดยเฉลีย 150 100 และ 50 หน่วยเงินตรา ตามลำดับ

- ค่าใช้จ่ายต่อ 1 รายการ .10 หน่วยเงินตรา

- อัตราส่วนลดร้อยละ 5 ต่อปี (หรือร้อยละ 2.5 ต่อ 6 เดือน)

- ถ้าอัตราค่าบริการที่คำนวณได้ในแต่ละงวด 6 เดือน ต่ำกว่า .15

หน่วยเงินตรา จะไม่เก็บค่าบริการ

- ระยะเวลาในการเก็บค่าบริการทุกงวด 6 เดือน

ยอดकुลดเครดิตโดยเฉลี่ย	150.00	100.00	50.00
ค่าใช้จ่ายทั้งหมด (20 รายการ ๆ ละ .10)	2.00	2.00	2.00
อัตราส่วนลคคิจจากยอดकुลดเครดิตโดยเฉลี่ยของงวด 6 เดือน	<u>3.75</u>	<u>2.50</u>	<u>1.25</u>
ค่าบริการของงวด 6 เดือน	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>.75</u>

- รายการทางด้านเคบิททั้งหมด 30 รายการ

ยอดकुลดเครดิตโดยเฉลี่ย	150.00	100.00	50.00
ค่าใช้จ่ายทั้งหมด (30 รายการ ๆ ละ .10)	3.00	3.00	3.00
อัตราส่วนลคคิจจากยอดकुลดเครดิตโดยเฉลี่ยของงวด 6 เดือน	<u>3.75</u>	<u>2.50</u>	<u>1.25</u>
ค่าบริการของงวด 6 เดือน	<u>-</u>	<u>.50</u>	<u>1.75</u>

จากตัวอย่างข้างต้นธนาคารจะเก็บค่าบริการจากลูกค้าในกรณีต่าง ๆ กัน 3 กรณีด้วยกัน และค่าบริการที่เก็บเท่ากับ .75 .50 และ 1.75 หน่วยเงินตราตามลำดับ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการให้บริการมากกว่า ส่วนลคคิจที่ลูกค้าได้รับและมากกว่า .15 หน่วยเงินตรา ซึ่งเป็นจำนวนค่าบริการที่ต่ำสุดที่กำหนดไว้

ในการคิดค่าบริการจากลูกค้านั้นธนาคารในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาอาจจะยกเว้นไม่เก็บค่าบริการกับลูกค้าบางประเภทหรือ เก็บในอัตราที่ต่ำกว่าปกติแล้วแต่กรณี ตัวอย่างเช่น ผู้ฝากเงินเป็นนักเรียนธนาคารในประเทศอังกฤษจะไม่คิดค่าบริการในการใช้บัญชีเงินฝากกระแสรายวันและธนาคารในประเทศสหรัฐอเมริกาจะคิดค่าบริการในอัตราค่อนข้างต่ำควมมีจุดมุ่งหมายว่านักเรียนเหล่านี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีรายได้ดีในอนาคตและใช้บริการของธนาคารต่อไปอีก ผู้ฝากเงินที่เป็นพยาบาล ตำรวจ หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกาให้บริการสาธารณสุข ธนาคารในประเทศอังกฤษจะเก็บค่าบริการในอัตราที่ต่ำกว่าปกติ นอกจากนี้ผู้ฝากเงินที่เป็นลูกค้ารายใหญ่มักจะมีอิทธิพลในการต่อรองกับธนาคารให้คิดค่าบริการในอัตราพิเศษให้กับพนักงานของตนหรือในบางครั้งธนาคารจะยกเว้นค่าบริการแก่อหุิงหม้ายที่สามีเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ เป็นลูกค้าที่ดีของธนาคาร เป็นต้น

ฉ. ยอดเงินฝากชดเชย (Compensating Balance)

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดเงื่อนไขสำหรับผู้ที่มีเงินฝากธนาคารประเภทเงินฝากกระแสรายวันหรือบัญชีเงินไว้อย่างหนึ่งว่า (บัญชีเงินประเภทกระแสรายวัน) จะต้องมียอดเงินคงเหลืออยู่ในบัญชีกระแสรายวันในขณะใดขณะหนึ่งไม่ต่ำกว่าระดับที่ธนาคารกำหนดไว้ เงินในบัญชีระดับต่ำสุดที่ผู้ฝากเงินจะต้องรักษาไว้ นี้ คือยอดเงินฝากชดเชย (Compensating Balance) ซึ่งอาจจะอยู่ในลักษณะของยอดเงินฝากคงเหลือต่ำสุด (Minimum Balance) ต่อวัน หรือยอดเงินฝากเครดิตโดยเฉลี่ย (Average Credit Balance) ในระหว่างงวดสำหรับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวแก่ผู้ฝากเงินประเภทกระแสรายวันแต่อย่างใด

แนวความคิดในการกำหนดยอดเงินฝากชดเชยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เนื่องจากการรับฝากเงินประเภทกระแสรายวันนั้น ยอดเงินฝากในบัญชีมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ธนาคารไม่สามารถนำเงินที่รับฝากไว้ไปลงทุนได้มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ในการให้บริการแก่ผู้ฝากเงินธนาคารมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกิดขึ้น ธนาคารจึงกำหนดให้ผู้ฝากเงินรักษาเงินในบัญชีให้มียอดสูงพอสมควรในอันที่จะทำให้ธนาคารนำเงินจำนวนนี้ไปลงทุนให้มีรายได้เพียงพอที่จะนำมาชดเชยกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการให้บริการแก่ผู้ฝากเงิน ส่วนการกำหนดยอดเงินฝากชดเชย สำหรับการให้กู้เงินนั้นจะใช้หลักการเช่นเดียวกันกับการกำหนดยอดเงินฝากชดเชยสำหรับเงินฝากกระแสรายวันซึ่งจะได้กล่าวถึงอีกครั้งหนึ่งในบทที่ เกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงินของธนาคาร

ยอดเงินฝากชดเชยที่ธนาคารแต่ละแห่งกำหนดขึ้นจะไม่เท่ากัน ทั้งขึ้นอยู่กับหลักการวิเคราะห์ปริมาณงานที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายของแต่ละธนาคาร ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงถึงหลักการวิเคราะห์เพื่อกำหนดยอดเงินฝากชดเชยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา

- ค่าใช้จ่ายสำหรับการให้บริการแก่ผู้ฝากเงินหนึ่งรายรวมทั้งสิ้น 10

หน่วยเงินตรา

- อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนต่ำสุด 5%

รายได้จากการลงทุน = ยอดकुลดงเหลือในบัญชี x อัตราผลตอบแทน

$$\therefore \text{ยอดकुลดงเหลือในบัญชี} = \frac{10 \times 100}{5} = 200 = \text{ยอดเงินฝากชดเชย}$$

จากตัวอย่างที่ได้แสดงไว้ ธนาคารจะกำหนดให้ลูกค้ารักษายอดकुลดงเหลือต่ำสุดในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันเท่ากับ 200 หน่วยเงินตรา เงินจำนวนนี้ธนาคารนำไปหารรายได้โดยการลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีผลตอบแทนร้อยละ 5 ต่อปี จะมีรายได้ 10 หน่วยเงินตรา ซึ่งธนาคารจะนำมาจ่ายค่าใช้จายเป็นค่าบริการที่ให้กับลูกค้าได้พอดี ถ้าการใช้บริการของลูกค้าทำให้เกิดค่าใช้จายต่ำกว่า 10 หน่วยเงินตรา หรือลูกค้ารักษายอดकुลดงเหลือต่ำสุดไว้ในบัญชีสูงกว่า 200 หน่วยเงินตรา ย่อมเป็นผลดีต่อธนาคาร

การรับฝากเงินประเภทกระแสรายวันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ธนาคารพยายามที่จะชักจูงให้ลูกค้ารักษายอดकुลดงเหลือหรือยอดเงินฝากชดเชยไว้ตลอดเวลาเป็นจำนวนเท่าที่ธนาคารได้กำหนดไว้โดยให้ผลตอบแทนแก่ลูกค้าด้วยการไม่คิดค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้นกับลูกค้า ในประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกการรับฝากเงินประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามที่มีเงื่อนไขดังกล่าวนี้ว่า **Regular Checking Account** อย่างไรก็ดีหากจะวิเคราะห์ให้ละเอียดถึงผลตอบแทนที่ลูกค้าจะได้รับจากการที่ต้องรักษายอดकुลดงจำนวนหนึ่งไว้ในบัญชีตลอดเวลาจะเป็นการไม่ยุติธรรมสำหรับผู้ฝากเงินที่มีปริมาณการใช้บริการน้อยครั้ง แต่ต้องรักษาระดับยอดकुลดงไว้ในระดับสูง ธนาคารพาณิชย์ในประเทศทั้งสองได้ตระหนักถึงข้อยุติธรรมดังกล่าวจึงไม่ได้ออกเป็นกฎเกณฑ์บังคับว่าผู้ฝากเงินจะต้องรักษายอดकुลดงจำนวนหนึ่งไว้ตลอดเวลา ดังนั้นผู้ฝากเงินอาจจะมียอดเงินในบัญชีต่ำกว่ายอดकुลดงที่ธนาคารกำหนดได้แต่ผู้ฝากเงินจะต้องเสียค่าบริการให้กับธนาคารตามวิธีที่ได้แสดงให้เห็นแล้วในเรื่องของการคิดค่าบริการของธนาคารพาณิชย์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกการรับฝากเงินประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามในลักษณะดังกล่าวนี้ว่า **Special Checking Account** ซึ่งผู้ฝากเงินจะมีเงินคงเหลือในบัญชีเล็กน้อยเท่าใดแล้วแต่ความต้องการ ธนาคารจะคิดค่าใช้จายจากลูกค้าตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ต่อการใช้เช็คหนึ่งฉบับ

ดังนั้นลูกค้าจะใช้เช็คจำนวนเท่าใดก็ได้และจะต้องเสียค่าบริการประจำเดือนด้วย

ดังที่กล่าวแล้วว่าในประเทศไทยประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันกับธนาคารดังเช่นประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นผู้มีเงินฝากกระแสรายวันกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยส่วนใหญ่จึงได้แก่นักธุรกิจ พ่อค้า บริษัทห้างร้าน และองค์กรต่าง ๆ มากกว่าบุคคลธรรมดา ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจึงไม่มีข้อกำหนดให้ผู้ฝากเงินรักษายอดเงินฝากชดเชยไว้ในบัญชีหรือเก็บค่าบริการในการใช้บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ดังเช่นในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ตามหลักการแล้วการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยควรจะได้คำนวณต้นทุนในการใช้จ่ายในการให้บริการด้วย เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ระบบการคิดค่าใช้จ่ายของธนาคารพาณิชย์ในไทยยังไม่เป็นที่แน่นอนนักประกอบด้วยการแข่งขันระหว่างธนาคารด้วยกันมีสูงจึงเป็นผลให้ธนาคารในประเทศไทยไม่เก็บค่าบริการ และอีกประการหนึ่งธนาคารมีความเห็นวาระบบการใช้เช็คในประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ธนาคารต้องการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนหันมานิยมการเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันและให้มีการใช้เช็คมากขึ้น จึงเห็นว่าควรเก็บค่าบริการในการใช้เช็คและการกำหนดยอดเงินฝากชดเชยยังเป็นสิ่งที่ไม่สมควรถึงแม้ว่าจำนวนบัญชีกระแสรายวันในธนาคารหนึ่ง ๆ นั้น มีบัญชีที่ธนาคารต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับก็ตาม

เงินฝากออมทรัพย์

ก. คำจำกัดความของเงินฝากออมทรัพย์

เงินฝากออมทรัพย์มีคำจำกัดความอันเป็นที่ยอมรับ เป็นสากลว่าหมายถึงเงินฝากประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์ของประชาชน เป็นการสะสมเงินทีละเล็กละน้อยสำหรับผู้ที่ยังไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้เงินในทันทีแต่อาจมีความจำเป็นจะต้องใช้จ่ายในอนาคตอันไกล เงินฝากออมทรัพย์จะไม่ใช้เช็คในการถอนเงิน ผู้ฝากเงินจะถอนเงินได้โดยการเขียนคำสั่งให้จ่ายเงินในใบถอนเงิน (Withdrawal Ticket) ซึ่งธนาคารจะจัดให้

มีไว้สำหรับลูกค้า ณ ที่ทำการของธนาคารทุกแห่ง

เงินฝากประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการออมของประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกว่า Regular Savings Account ซึ่งเป็นเงินฝากประเภทเดียวกันกับเงินฝากออมทรัพย์ที่เป็นบริการในการรับฝากเงินประเภทหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย สำหรับเงินฝากออมทรัพย์ในประเทศอังกฤษนั้นไม่ได้มีการแบ่งแยกประเภทออกโดยชัดเจนดังเช่นเงินฝากออมทรัพย์ในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

ข. ลักษณะที่คล้ายคลึงกันในการปฏิบัติหน้าที่กับเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

1. ใช้สมุดคู่มือฝาก (Pass book) สำหรับบันทึกรายการฝากและถอนเงิน รวมทั้งยอดเงินฝากคงเหลือ ผู้ฝากเงินจะต้องนำสมุดคู่มือฝากมาแสดงต่อพนักงานของธนาคารเพื่อบันทึกรายการทุกครั้งที่ทำรายการฝากหรือถอนเงิน

ในประเทศสหรัฐอเมริกาแนวโน้มในการใช้สมุดคู่มือฝากในการบันทึกรายการและให้ผู้ฝากเงินเก็บรักษาไว้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ธนาคารพบว่า สำเนาการบันทึกบัญชีของผู้ฝากเงินแต่ละรายเป็นผลพลอยได้ที่ธนาคารจะได้รับจากการผ่านบัญชีลงในบัญชีรายบุคคลของผู้ฝากเงิน ดังนั้นการส่งสำเนาบัญชีไปให้ลูกค้าในลักษณะของรายงาน (Statement) จะเป็นการลดภาระของพนักงานรับและจ่ายเงินในการลงบันทึกการนำฝากและการถอนเงินทุก ๆ ครั้งลงในสมุดคู่มือฝาก นอกจากนี้ยังทำให้ค่าใช้จ่ายของธนาคารลดลงด้วย อย่างไรก็ตามก็ประชาชนทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกาแสดงความไม่เต็มใจที่จะยกเลิกการใช้สมุดคู่มือฝากบัญชีออมทรัพย์ แม้ว่าธนาคารบางแห่งจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ประเภทที่ใช้สมุดคู่มือฝากต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากเงินฝากออมทรัพย์ประเภทที่ไม่ใช้สมุดคู่มือฝาก แต่ผู้ฝากเงินไม่สนใจที่จะเปลี่ยนการฝากเงินออมทรัพย์จากการใช้สมุดคู่มือฝากมาเป็นแบบไม่มีสมุดคู่มือฝาก นักการธนาคารต่างให้ความเห็นว่าทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องการใช้สมุดคู่มือฝากของลูกค้าจะเปลี่ยนแปลงไปแต่จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร⁽¹⁾

(1) Harold Wallgrew, Principles of Bank Operations, (Revised Edition, 1977), p. 131.

2. ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยให้กับผู้ฝากเงินประเภทเงินฝากออมทรัพย์ เป็นผลตอบแทนจากการที่ธนาคารสามารถนำเงินไปหาผลประโยชน์ได้ ในประเทศไทยอัตราดอกเบี้ยสูงสุด (Maximum Rates of Interest) ถูกกำหนดโดยข้อบังคับของธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับประเทศไทยอัตราดอกเบี้ยสูงสุดจะถูกกำหนดไว้ใน

Regulation Q ตาม Federal Reserve Act ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยให้กับลูกค้าจะเป็นอัตราเดียวกันทุก ๆ ธนาคาร ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็เช่นเดียวกันคืออัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารจ่ายจะเป็นอัตราเดียวกันทุก ๆ ธนาคาร นอกจากนี้การคำนวณดอกเบี้ยจ่ายจะใช้วิธีเดียวกันคือ คำนวณจากยอดคงเหลือต่ำสุดในบัญชีแต่ละวันตั้งแต่วันที่ฝากจนกระทั่งถึงวันที่ถอน

3. ในการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ธนาคารในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดวงเงินขั้นต่ำสุดไว้ ดังนั้นผู้ฝากเงินจะต้องฝากเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ในครั้งแรกไม่ต่ำกว่าจำนวนเงินที่แต่ละธนาคารได้กำหนดไว้

4. เงินฝากประเภทออมทรัพย์ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการฝาก ผู้ฝากเงินจะฝากหรือถอนเงินเมื่อใดก็ได้ การฝากเงินจะฝากเป็นจำนวนเท่าใดหรือถอนเป็นจำนวนเท่าใดแล้วแต่ความพอใจของผู้ฝาก

ค. ข้อแตกต่างในการปฏิบัติหน้าที่รับเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อแตกต่างที่น่าสนใจของการรับฝากเงินประเภทออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาคือ ธนาคารพาณิชย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่รับเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์จากองค์กรที่ดำเนินงานเพื่อแสวงหากำไร (Profit-Making Organization) ดังนั้นผู้ฝากเงินประเภทนี้จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาและองค์กรที่ดำเนินงานโดยไม่ได้มุ่งหวังกำไร (Nonprofit-Making Organization) เช่น องค์กรศาสนา องค์กรกุศล สมาคมต่าง ๆ สโมสร สหภาพแรงงาน มหาวิทยาลัย เป็นต้น ข้อกำหนด

ดังกล่าวนี้เป็นข้อกำหนดใน Regulation Q ตาม Federal Reserve Act (2)

ประเทศไทยไม่มีข้อห้ามดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นผู้ฝากเงินจะเป็นบุคคลธรรมดา องค์การที่ดำเนินงานเพื่อหวังกำไรหรือองค์การที่ดำเนินงานโดยไม่ได้หวังกำไรย่อมจะเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ได้ทั้งสิ้น

ง. เงินฝากออมทรัพย์ในประเทศอังกฤษ

ระบบการธนาคารในประเทศอังกฤษให้ความสำคัญกับเงินฝากออมทรัพย์น้อยมาก จึงไม่ได้แยกเป็นประเภทของเงินฝากประเภทหนึ่งในการให้บริการในการรับฝากเงินดังเช่นธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

จาก Report of the Committee on the Working of the Monetary System (Radcliffe Report) หน้า 44 หัวข้อที่ 132 ได้กล่าวถึงเรื่องบัญชีออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษไว้ว่า

ถึงแม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะมีจำนวนบัญชีเงินฝากที่มีจำนวนเงินเล็กน้อยในบัญชีอยู่มากก็ตาม แต่ปรากฏว่าตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมาธนาคารใหญ่ ๆ ให้ความสนใจน้อยมากในการดึงดูดเงินฝากประเภทออมทรัพย์ (small savings) เหล่านี้ซึ่งแตกต่างจากธนาคารในต่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์ในการแข่งขันกันเพื่อจะดึงดูดผู้ฝากเงินโดยรับฝากเงินประเภทออมทรัพย์และในระยะเวลปัจจุบันธนาคารใหญ่ ๆ ก็ยังได้ยืนยันนโยบายเดิมในการที่จะไม่สนับสนุนเงินฝากประเภทนี้ ถึงแม้จะเห็นได้ชัดว่าเงินฝากประเภทนี้ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตของสถาบันที่รับฝากเงินประเภทนี้เป็นอันมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการเจริญเติบโตของสถาบันการเงินอื่นที่มีการรับฝากเงินประเภทนี้

ดังนั้นหากจะทำการแยกประเภทของเงินฝากที่มีอยู่ในระบบการธนาคารของประเทศอังกฤษออกเป็นเงินฝากออมทรัพย์ประเภทหนึ่งโดยใช้หลักเกณฑ์จากวัตถุประสงค์ของ

(2) Ibid., p 129.

เงินฝากออมทรัพย์คือการส่งเสริมให้มีการออมของประชาชนแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเงินฝากออมทรัพย์จะเป็นส่วนหนึ่งของเงินฝากประเภทที่เรียกว่า Deposit Account (ซึ่งเป็นเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนด) แต่เป็น Deposit Account ที่มีจำนวนเงินในบัญชีไม่มากนัก เนื่องจากธนาคารได้กำหนดวงเงินชั้นสูงสุดในการฝากเงินที่จะถือว่าเป็นการฝากเงินประเภทออมทรัพย์เอาไว้และธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยให้ผู้ฝากเงินในอัตราที่แตกต่างไปจากอัตราดอกเบี้ยที่จะได้รับจากการฝากเงินประเภท Deposit Account แต่สำหรับผู้ฝากเงินได้ฝากเงินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้สูงกว่าระดับจำนวนเงินที่กำหนดไว้ธนาคารจะถือว่าวัตถุประสงค์ในการฝากเงินย่อมเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากไม่ใช่เป็นเงินฝากเพื่อออมทรัพย์ (small savings) อีกต่อไป ธนาคารจะถือว่าเป็นการฝากประเภท Deposit Account ซึ่งจะได้รับดอกเบี้ยเท่ากับอัตราของ Deposit Account และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้ฝากเงินประเภทนี้⁽³⁾

จ. เงินฝากออมทรัพย์และกระแสรายวัน

1. ลักษณะของบริการ

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้คิดบริการในการรับเงินฝากประเภทพิเศษขึ้น ลักษณะการบริการดังกล่าวเป็นการฝากเงินสองประเภทร่วมกันระหว่างเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากกระแสรายวัน ถ้าลูกค้าฝากเงินจำนวนหนึ่งตามที่ธนาคารกำหนดไว้ในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ลูกค้าจะสามารถใช้บริการเกี่ยวกับเงินฝากกระแสรายวันได้โดยไม่เสียค่าบริการ แต่โดยออกคูดโดยเฉลี่ยในวันใดวันหนึ่งของงวดต่ำกว่ายอดคูดที่ธนาคารกำหนดไว้ ลูกค้าจะต้องเสียค่าบริการจำนวนหนึ่งให้แก่ธนาคารในทำนองเดียวกับค่าปรับ (Penalty) นั้นเอง การฝากเงินทั้งสองประเภทร่วมกันนั้นผู้ฝากเงินจะกระทำได้

(3) Reference Division Central office of Information, British Banking and other Financial Institutions (London: Her Majesty's Stationary Office., 1974), p. 31.

โดยเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์บัญชีหนึ่งและเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันอีกบัญชีหนึ่ง ธนาคารได้รวมการเปิดบัญชีทั้งสองประเภทนี้แยกออกเป็นประเภทเงินฝากอีกประเภทหนึ่งต่างหาก ดังนั้นผู้ฝากเงินจะมีบัญชีเงินฝากเพียงบัญชีเดียวสำหรับเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากกระแสรายวัน รายงาน (Statement) ที่ลูกค้าได้รับจะมีเพียงฉบับเดียวซึ่งจะเป็นการบันทึกรายการที่เกิดขึ้นทั้งที่เกี่ยวกับเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากกระแสรายวัน

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการ

ก. ประโยชน์ทางด้านลูกค้า

1. ได้รับดอกเบี้ยตามอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์
2. ไม่ต้องจ่ายค่าบริการที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน อาทิเช่น ค่าบริการประจำเดือน ค่าบริการในการใช้เช็ค และอื่น ๆ
3. ได้รับบริการอื่นเพิ่มเติมโดยไม่ต้องเสียค่าบริการ อาทิเช่น ผู้ฝากเงินสามารถกำหนดจำนวนเงินและวันที่แน่นอนและสั่งให้ธนาคารโอนเงินประจำเดือนจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวันไปยังบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ได้ตามต้องการ หรือลูกค้าอาจจะตกลงให้ธนาคารโอนเงินจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ไปยังบัญชีเงินฝากกระแสรายวันโดยอัตโนมัติ เมื่อเงินในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันมียอดต่ำกว่ายอดต่ำสุดที่กำหนดไว้

ข. ประโยชน์ทางด้านธนาคาร

ธนาคารให้บริการประเภทนี้ด้วยเหตุผลสำคัญคือต้องการให้มีเงินจำนวนหนึ่งเก็บไว้ในธนาคารในระยะเวลาที่แน่นอนพอควรเพื่อจะได้นำเงินไปลงทุนหาผลประโยชน์ได้

ระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเคยมีการให้บริการในลักษณะนี้เช่นกัน เรียกกันว่า Thrift Account ซึ่งเป็นบัญชีที่มีลักษณะของเงินฝากออมทรัพย์และบัญชีกระแสรายวันปนกัน ผู้ฝากเงินในบัญชีประเภทนี้จะได้รับดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราเท่ากับบัญชีออมทรัพย์ และจะใช้เช็คได้ไม่เกินเดือนละ 4 ฉบับ การคำนวณดอกเบี้ยคำนวณจากยอดต่ำสุดของเดือน Thrift Account ได้ถูกยกเลิกไปเนื่องจากมีลักษณะการใช้เช็คซึ่ง

เป็นลักษณะที่สำคัญของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าจะจ่ายดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 0.01 ต่อปี แต่ Thrift Account กลับจ่ายดอกเบี้ยเท่ากับอัตราดอกเบี้ยของเงินฝากออมทรัพย์ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 0.01 ต่อปี จึงเป็นการขัดต่อกฎหมายที่กำหนดเอาไว้

เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้

ก. คำจำกัดความของเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้

โดยทั่วไปเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้หมายถึงเงินฝากที่ผู้ฝากเงินจะถอนคืนได้เมื่อสิ้นระยะเวลาดำหนดหรือตกลงไว้กับธนาคาร กำหนดเวลาในการฝากเงินนี้อาจแบ่งเป็นระยะเวลาต่าง ๆ กัน อาทิเช่น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี หรือเกินกว่า 1 ปี เป็นต้น

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นหากถือว่าระยะเวลาในการฝากเงินที่ได้ตกลงกันไว้กับธนาคารเป็นลักษณะที่สำคัญของเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้แล้วนั้น คำจำกัดความนี้จะใช้ได้เฉพาะเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้นซึ่งมีชื่อเรียกว่าเงินฝากประจำ (Fixed or Time Deposits) สำหรับเงินฝากที่ถือว่าเป็นเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดของระบบการธนาคารในประเทศอังกฤษนั้นไม่สามารถจะนำคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นมาใช้ได้ควยเหตุที่การฝากเงินประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องมีกำหนดระยะเวลาในการฝากเงินกับธนาคารดังเช่นการฝากประจำในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

ข. เงินฝากประจำในระบบการธนาคารของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

การให้บริการในการรับฝากเงินประเภทฝากประจำของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย กล่าวได้ว่ามีลักษณะที่ใกล้เคียงกับการรับฝากประจำของธนาคารพาณิชย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาเนื่องจากมีรากฐานของคำจำกัดความอันเดียวกันดังได้กล่าวมาแล้ว แต่มีได้หมายความว่า การรับเงินฝากประจำของธนาคารในประเทศไทยทั้งสองจะมีลักษณะและวิธีการในการรับฝากเงินเหมือนกันในทุกกรณี ระบบการธนาคาร ระบบการเงิน ที่แตกต่างกันตลอด

จนความเจริญก้าวหน้าทางการพัฒนาตลาดเงิน (Money Market) ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นสาเหตุที่ทำให้ลักษณะของเงินฝากประจำและวิธีการในการรับเงินฝากประจำแตกต่างกันออกไปบ้างในบางกรณี ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

1. กำหนดระยะเวลาในการฝากเงินตามสัญญาการฝากเงินระหว่างลูกค้าและธนาคารในประเทศไทยคือ 1 ปี ในทางปฏิบัติลูกค้าอาจฝากเงินเพียงแค่ว่า 3 เดือน 6 เดือน หรือเกินกว่านั้นก็ได้ สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริการะยะเวลาในการฝากเงินตามสัญญาการฝากเงินแบ่งออกเป็นระยะเวลาต่าง ๆ กัน อาทิเช่น 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี จนกระทั่งถึง 10 ปี หรือมากกว่านั้น

2. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ครบกำหนดในการฝากเงิน ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงสุดตามที่กฎหมายกำหนดสำหรับการฝากเงินครบกำหนด 1 ปี และจะจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่ลดหลั่นกันลงมาสำหรับกำหนดเวลาในการฝากเงิน 6-11 เดือน 3-5 เดือน ตามลำดับ ธนาคารพาณิชย์ทุก ๆ ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยในอัตราเดียวกันไม่มีการแข่งขันกันทางการให้ดอกเบี้ยเงินฝากแก่ลูกค้า ในปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจ่ายให้กับลูกค้าที่ฝากเงินครบกำหนด 1 ปี เท่ากับร้อยละ 9 ฝากครบกำหนด 6-11 เดือนเท่ากับร้อยละ 7 และฝากครบกำหนด 3-5 เดือน เท่ากับร้อยละ 6

ในประเทศสหรัฐอเมริกาอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำจะมีความยืดหยุ่นมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจ่ายให้ลูกค้า นอกจากนี้ยังมีการแข่งขันกันทางการจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากประจำทำให้อัตราดอกเบี้ยจ่ายของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งอาจไม่เท่ากันดังเช่นในประเทศไทย อัตราดอกเบี้ยจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อระยะเวลาในการฝากยาวนานขึ้น ตัวอย่างเช่น การฝากประจำครบกำหนด 3 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ $5\frac{1}{4}$ ฝากครบกำหนด 1-2 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ $5\frac{1}{2}$ ฝากครบกำหนด 2-10 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยไม่ว่าลูกค้าจะฝากประจำมีกำหนดระยะเวลาอันใดก็ตามอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่จะได้รับคืออัตราดอกเบี้ยของการฝากตามระยะเวลา 1 ปี ซึ่งเท่ากับร้อยละ 9 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

3. ความสัญญาการฝากเงินที่ได้ตกลงกันไว้ระหว่างลูกค้าและธนาคารในประเทศไทยลูกค้าจะถอนเงินได้เมื่อครบกำหนดในการฝาก 1 ปี ในทางปฏิบัติลูกค้าอาจขอถอนเงินก่อนกำหนดเวลาที่ตกลงไว้กับธนาคารได้ แต่จะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่า ลดหลั่นลงไปตามที่ตกลงมาแล้ว อย่างไรก็ตามถ้าลูกค้าถอนเงินก่อนครบกำหนด 3 เดือน สำหรับการฝากประจำลูกค้าจะไม่ได้รับดอกเบี้ยเงินฝากจากธนาคาร

ในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมาย - ประจำรัฐได้ห้ามธนาคารจ่ายเงินฝากประจำก่อนครบกำหนดระยะเวลาในการฝากที่ได้ตกลงกันไว้ เนื่องจากระยะเวลาที่มีผลกระทบกระเทือนถึงอัตราดอกเบี้ยที่ลูกค้าจะได้รับ อย่างไรก็ตามถ้าลูกค้ามีความต้องการถอนเงินยอมทำได้ แต่จะต้องได้รับการลงโทษ (Withdrawal Penalties) นั่นคือ อัตราดอกเบี้ยที่จะได้รับตลอดระยะเวลาในการฝากเงินจะลดลงจากอัตราที่ได้ตกลงไว้ตามระยะเวลาในการฝากเป็นอัตราดอกเบี้ยของเงินฝากออมทรัพย์ (Regular Passbook Savings) ซึ่งต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ และจะถูกหักดอกเบี้ย 3 เดือน ถ้าธนาคารได้จ่ายดอกเบี้ยไปแล้ว ธนาคารจะหักเอาจากจำนวนเงินที่ถอน และถ้าจำนวนที่ถอนฝากไว้เพียง 3 เดือนหรือน้อยกว่านั้น ธนาคารจะไม่จ่ายดอกเบี้ยให้⁽⁴⁾

4. วิธีการฝากเงินประเภทฝากประจำกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนั้นกระทำได้โดยการที่ลูกค้านำเงินมาเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคาร ธนาคารจะให้หลักฐานการฝากเงินซึ่งได้แก่ สมุดบัญชีฝาก หรือใบรับเงินฝากประจำแก่ลูกค้า สมุดบัญชีฝากหรือใบรับเงินฝากประจำนั้นจะมีเงื่อนไขกำหนดไว้ว่า โอนเปลี่ยนมือกันไม่ได้ (Non-negotiable) อันเป็นข้อแตกต่างจากใบรับเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งสามารถโอนเปลี่ยนมือกันได้ (Negotiable) และนำไปขายลด (Discount) ในตลาด

(4) Harold Wallgrew, Principles of Bank Operations, (Revised Edition, 1977), p. 137.

การเงินได้ การลงบัญชีในสมุดบัญชีของธนาคารจะลงรายการเงินฝากประจำโดยแยกออกเป็นบัญชีเงินฝากประจำของลูกค้าแต่ละราย สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกาการฝากประจำกระทำได้ 2 วิธี กล่าวคือ โดยการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารเช่นเดียวกันกับที่ได้มีการปฏิบัติในประเทศไทย และโดยการซื้อใบรับเงินฝากประจำ (Certificates of Deposit) ซึ่งไม่มีปฏิบัติกันในประเทศไทย

ใบรับเงินฝากประจำ (Certificates of Deposit) หรือ CD เป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานหรือใบรับจากธนาคารแสดงว่าผู้ฝากเงินได้ฝากเงินจำนวนหนึ่งไว้กับธนาคารตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เมื่อครบกำหนดเวลาในการฝากผู้ถอนเงินจะต้องนำใบรับเงินฝากประจำหรือ CD ที่สลักหลังอย่างถูกต้องมาแสดงต่อพนักงานของธนาคาร ธนาคารจะจ่ายเงินคืนให้ทั้งจำนวนเงินที่ฝากพร้อมดอกเบี้ยตามอัตราที่ได้ตกลงกันไว้ การฝากเงินโดยวิธีนี้ธนาคารจะรับฝากเงินในใบรับเงินฝากประจำหรือ CD เป็นหลักฐานในการเก็บบันทึกทางการบัญชีของธนาคารโดยไม่ได้แยกบัญชีสำหรับลูกค้าแต่ละราย CD ที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาออกขายให้แก่ลูกค้าทั่วไปอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ก. ใบรับเงินฝากประจำเพื่อการออมทรัพย์ (Savings Certificates of Deposit) ธนาคารจะขายให้กับลูกค้าที่มีความต้องการที่จะเก็บสะสมเงินฝากในระยะเวลาที่นานกว่าการฝากบัญชีออมทรัพย์ธรรมดา (Regular Passbook Savings) ระยะเวลาในการฝากจะต้องไม่ต่ำกว่า 90 วัน อัตราดอกเบี้ยจะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากการฝากออมทรัพย์ CD ประเภทนี้ธนาคารจะออกขายในวงเงินที่ค่อนข้างต่ำ และมักจะอยู่ในรูปของ CD ที่ไม่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ (Non-negotiable)

CD ประเภทดังกล่าวข้างต้นแม้จะมีชื่อว่า CD เพื่อการออมทรัพย์ (Savings CD) แต่ใน Regulation Q ซึ่งเป็นกฎข้อบังคับหนึ่งของกฎหมายรัฐบาลกลางให้ถือว่าเป็นเงินฝากประจำ⁽⁵⁾

(5) Ibid., p. 132.

ข. ไบรับเงินฝากประจำเพื่อการพาณิชย์ (Commercial CD)

ไบรับเงินฝากประจำหรือ CD ประเภทนี้จะอยู่ในรูปของเอกสารที่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ (Negotiable) และอยู่ในลักษณะของเอกสารหรือผู้ถือ (Bearer form) CD ประเภทนี้ธนาคารมักจะออกจำหน่ายในวงเงินจำนวนที่สูง โดยทั่วไปหน่วยที่ทำการซื้อขายกันคือหนึ่งล้านเหรียญสหรัฐ ผู้ฝากเงินโดยการซื้อ CD ประเภทนี้ส่วนใหญ่ได้แก่ ธุรกิจที่มีเงินจำนวนมากและต้องการนำเงินมาลงทุนหาผลประโยชน์ในรูปของดอกเบี้ยเงินฝาก นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิพิเศษในกรณีที่ผู้ฝากเงินมีความต้องการใช้เงินก่อน CD ครบกำหนดได้ถอน ผู้ฝากเงินจะได้รับเงินสละคืนโดยไม่ต้องได้รับการลงโทษ (Withdrawal Penalties) จากการถอนเงินก่อนกำหนด ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายยินยอมให้ผู้ฝากเงินประเภทนี้ขาย CD ให้กับบุคคลอื่นหรือธุรกิจอื่นได้ก่อน CD ครบกำหนดได้ถอน อัตราดอกเบี้ยของ CD จะแตกต่างกันออกไปตามวงเงินที่ออกจำหน่ายและระยะเวลาในการฝากเงินซึ่งขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างผู้ฝากเงินกับธนาคาร หรือในบางกรณีธนาคารจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้แน่นอนโดยใช้อัตราดอกเบี้ยปัจจุบันในตลาดเงินเป็นเกณฑ์ ธนาคารจะออก CD ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงเพื่อกดดูดเงินฝากในกรณีที่ธนาคารต้องการเงินทุนเพิ่ม โดยปกติอัตราดอกเบี้ยจ่ายจะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรรัฐบาล (U.S. Treasury Bill) และอัตราดอกเบี้ยค้ำเงินที่ธนาคารรับรอง (Bankers' Acceptances) แต่จะต้องไม่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้

การใช้ CD มีข้อดีหลายประการคือ ประการแรก CD เป็นตราสารที่มีความยืดหยุ่นมาก ผู้ฝากเงินสามารถเลือกฝากเงินได้ตามวัตถุประสงค์และเงื่อนไขที่ต้องการ อาทิเช่น ธนาคารสามารถออก CD ได้ทั้งแบบที่โอนเปลี่ยนมือได้และโอนเปลี่ยนมือไม่ได้ ระยะเวลาต่าง ๆ กัน และวงเงินต่าง ๆ กัน เป็นต้น ประการที่สอง การฝากเงินโดยการซื้อ CD จะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ประการที่สาม ผู้ฝากเงินสามารถนำ CD ไปขายในตลาดเงินได้เมื่อต้องการถอนเงินคืนก่อนครบกำหนดได้ถอนโดยไม่ต้องได้รับโทษจากการถอนเงินก่อนกำหนด ประการสุดท้าย ผู้ฝากเงินโดยการซื้อ CD ไม่จำเป็นต้องมีบัญชีกับธนาคารหรือเป็นลูกค้าของธนาคาร ดังนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลและธุรกิจ

ทุกประเภทมีเงินฝากกับธนาคารได้

การฝากเงินโดยการซื้อ CD เป็นที่นิยมของลูกค้ายิ่งจะเห็นได้ว่าปริมาณเงินฝากประเภทนี้ได้เพิ่มมากขึ้นจาก 10.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในเดือนมกราคม 1970 เป็น 82.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในเดือนมีนาคม 1978⁽⁶⁾

นอกจากข้อดีดังกล่าวข้างต้น การออก CD นั้นจะมีข้อเสียบางประการ อาทิเช่น เสี่ยงต่อการสูญหายหรือถูกขโมย เนื่องจาก CD สามารถโอนเปลี่ยนมือได้โดยการส่งมอบ (Bearer form) สำหรับในประเทศที่ไม่มีตลาดการเงิน (Money Market) หรือตลาดการเงินสำหรับการซื้อขาย CD ไม่เจริญเติบโตเต็มที่และไม่มีการแข่งขันกันมากนัก โอกาสที่จะขาย CD ให้ได้ในราคาที่ยุติธรรมนั้นเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ผู้ฝากเงินยังต้องรับภาระความเสี่ยงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยของตลาด (Market Rate) กล่าวคือการซื้อขาย CD ในตลาดจะทำการซื้อขายกันในอัตราตลาด ถ้าอัตราดอกเบี้ยในตลาดสูงหลังจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งซื้อ CD แล้ว บุคคลนั้นจำเป็นต้องขาย CD ในอัตราที่ต่ำกว่าราคาที่ได้ออกไว้ใน CD เมื่อต้องการเงินก่อนครบกำหนด

ระบบการธนาคารของประเทศไทยได้ให้ความสนใจแก่การออก CD มาก และมีความต้องการที่จะออกขาย CD แก่บุคคลทั่วไปดังเช่นธนาคารพาณิชย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา เหตุผลที่ธนาคารในประเทศไทยต้องการออก CD มีดังนี้

1. ต้องการแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น บริษัทเงินทุน ธนาคารออมสิน เพื่อดึงดูดเงินฝากในระบบการธนาคารพาณิชย์ให้เพิ่มขึ้น
2. เงินฝากประจำในปัจจุบันในทางปฏิบัติลูกค้าจะถอนเมื่อใดย่อมได้ดังใจกล่าวมาแล้ว ทำให้การบริหารสภาพคล่องและสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ยุ่งยาก

(6) The First Boston Corporation, Handbook of Securities of the United States Government and Federal Agencies and Related Money Market Instruments, (28th Edition, 1978), p.175.

ธนาคารพาณิชย์จึงต้องการให้มีเงินฝากธนาคารในระยะเวลาที่แน่นอนมากขึ้น โดยลูกค้าไม่สามารถถอนก่อนกำหนดได้

เหตุผลดังกล่าวข้างต้นสามารถที่จะกระทำให้สำเร็จได้โดยการออก CD ซึ่งธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยคาดว่าจะมีระยะเวลาในการไถ่ถอนประมาณ 1-3 หรือ 5 ปี โดยมีวงเงินขั้นต่ำสุด 500,000 บาท อัตราดอกเบี้ยจ่ายจะเป็นอัตราดอกเบี้ยของตลาด (Market Rate) อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาที่สำคัญซึ่งจะก่อกวนก่อนการออก CD คือ การสร้างตลาดการเงิน (Money Market) ของ CD ขึ้นในประเทศไทยให้มีความมั่นคงและเจริญเติบโตพอสมควรซึ่งจะทำให้ผู้ฝากเงินนำ CD ไปขายในตลาดได้ เพราะถ้าไม่มีตลาดการเงินสำหรับการซื้อขาย CD แล้ว อาจจะมีผลให้การออก CD ของธนาคารพาณิชย์ไม่เป็นที่สนใจของลูกค้าเท่าที่ควร

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการออก CD ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยคือ ในขณะที่ธนาคารศรีนคร จำกัด มีบริการประเภทหนึ่ง เรียกว่า บัตรกำนัลมีดอกเบี้ย (Gift Deposit) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับ CD ด้วยเหตุที่บัตรกำนัลมีดอกเบี้ยนี้สามารถโอนเปลี่ยนมือกันได้โดยการส่งมอบ และถ้าเก็บไว้จนครบกำหนดไถ่ถอน 1 ปี จะได้รับดอกเบี้ยเท่ากับดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ลูกค้าจะซื้อได้ในวงเงินต่าง ๆ กัน แล้วแต่ละต้องการ ในทางทฤษฎีเป็นการผิดกฎหมาย ด้วยเหตุที่บัตรกำนัลมีดอกเบี้ยก็คือใบรับเงินฝากประจำซึ่งโดยระเบียบปฏิบัติของธนาคารจะโอนเปลี่ยนมือไม่ได้ แต่เนื่องจากธนาคารศรีนคร จำกัด ได้ทำการพิมพ์บัตรกำนัลมีดอกเบี้ยขึ้นเป็นจำนวนมากแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงอนุโลมเป็นพิเศษให้กระทำได้นั้นกว่าบัตรกำนัลชนิดนี้จะหมดสิ้น

ค. เงินฝากประจำในระบบการธนาคารของประเทศอังกฤษ

ในระบบการธนาคารของประเทศอังกฤษเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้หรือเงินฝากประจำ (Time deposits) ที่เราใช้เรียกกันอยู่ทั่วไปในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศอื่น ๆ หมายถึงเงินฝากประเภทที่เรียก

๗ Deposit Account (7)

ลักษณะของเงินฝากประจำ (Deposit Account) ในระบบการธนาคารของประเทศอังกฤษมีความแตกต่างจากลักษณะของเงินฝากประจำโดยทั่ว ๆ ไปซึ่งเป็นที่รู้จักในประเทศอื่น ๆ รวมทั้งประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจาก Deposit Account ไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการฝาก ดังนั้นผู้ฝากเงินจะสามารถถอนเงินได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังเช่นการฝากประจำในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ฝากเงินจะฝากหรือถอนเงินเมื่อใดก็ได้ การฝากเงินหรือถอนเงินจะเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ แต่มีเงื่อนไขในการถอนเงินโดยปกติลูกค้าจะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบล่วงหน้าเป็นเวลา 7 วัน (seven days' notice of withdrawal) ในทางปฏิบัติลูกค้าจะเบิกเงินได้ทุกเวลาที่ต้องการแต่จะไม่ได้รับดอกเบี้ยเป็นเวลา 7 วัน จากยอดเงินที่ถอนถ้าไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการถอนเงินนั้น ในกรณีการฝากเงินประเภทนี้ธนาคารไม่ได้กำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำสุดในการฝากไว้ดังเช่นการฝากประจำในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย

อัตราดอกเบี้ย Deposit Account ไม่ได้ถูกกำหนดไว้แน่นอนเมื่อลูกค้านำเงินไปฝากครั้งแรกดังเช่นการฝากประจำในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารจ่ายจะขึ้นอยู่กับอัตราของธนาคารแต่ละธนาคาร (Bank's base rate) และจะเปลี่ยนแปลงขึ้นลงระหว่าง $\frac{3}{4}$ ของร้อยละ 1 และร้อยละ 2 ต่ำกว่าอัตราของแต่ละธนาคาร (Base rate) แต่จะสูงสุดได้ไม่เกิน 9.5% สำหรับเงินฝากที่ไม่เกิน 10,000 ปอนด์⁽⁸⁾ ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งคราวในระหว่างระยะเวลา

(7) The Chancellor of the Exchequer, Committee on the Working of the Monetary System Report (London: Her Majesty's Stationery Office., 1959), p. 44.

(8) Reference Division Central office of Information, British Banking and other Financial Institution (London: Her Majesty's Stationery Office., 1974), p. 30.

ที่ฝากเงิน ซึ่งธนาคารแต่ละแห่งจะประกาศให้ลูกค้าทราบถึงอัตราดอกเบี้ยปัจจุบันอยู่เสมอ

ง. เงินฝากชนิดพิเศษที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนด

ในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา มีบริการในการรับฝากเงินประจำชนิดพิเศษอีกประเภทหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยลูกค้าในการเก็บเงินไว้ใช้เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต อาทิเช่น เพื่อนำไปจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หรือเพื่อการออมทรัพย์ หรือเพื่อสิทธิพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา เงินฝากประเภทนี้มีส่วนช่วยในการนำไปจ่ายค่าของของขวัญวันคริสมาสต์ และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวสำหรับวันหยุดเป็นอันมาก จึงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อของ Christmas Club, Vacation Club และ Savings Club สำหรับในประเทศไทยเงินฝากประเภทนี้จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ธนาคาร อาทิเช่น สนิมัยศักดิ์ของธนาคารกรุงเทพ สนิทวิของธนาคารไทยพาณิชย์ สนิไทยทนุของธนาคารไทยทนุ เป็นต้น

การฝากเงินประเภทนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นเงินฝากตามเป้าหมายด้วยเหตุที่เป็นการฝากเงินเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ลูกค้าต้องการ การฝากเงินจะต้องฝากด้วยจำนวนเงินที่เท่า ๆ กัน ทุกสัปดาห์ ทุก ๆ เดือน แล้วแต่ลูกค้าจะต้องการ โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะฝากเป็นเวลานานเท่าใด อาทิเช่น ฝากทุก ๆ เดือน ๆ ละ 100 บาท เป็นเวลา 1 ปี เป็นต้น อัตราดอกเบี้ยที่ได้รับสำหรับการฝากเงินตามเป้าหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเท่ากับอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากการฝากออมทรัพย์ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย ผู้ฝากเงินจะได้รับดอกเบี้ยเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ นอกจากนี้ถ้าลูกค้าถอนเงินหรือปิดบัญชีก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ธนาคารในประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากให้กับลูกค้า ส่วนการปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในกรณีที่ลูกค้าถอนเงินก่อนครบกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ลูกค้าจะไม่ได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ ที่ธนาคารให้ อาทิเช่น ภูเงินจากธนาคารได้ เป็นต้น